

SELETUSKIRI
maeluministri määruse “Põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetus”
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 25 lõike 2, § 28 lõike 2, § 29 lõike 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ET L 347/608, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 37 alusel.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika reformi väljatöötamisel kokkulepitu kohaselt on 2004. aastal liitunud riikidel, sealhulgas Eestil, võimalus riigieelarve vahenditest maksta üleminekutoetusi (kuni 2013. aastani vastavalt liitumislepingule täiendavad otsetoetused) vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 37 sätestatule. Nimetatud toetuste eesmärgiks on tasandada põllumajandustootjate sissetulekute erinevusi võrreldes 15 EL liikmesriigi põllumajandustootjate sissetulekuga, pidades silmas riikidevaheliste toetuste tasemete ühtlustamise protsessi jätkumist ka pärast 2020. aastat. Kuna praeguses etapis põllumajanduslike otsetoetuste aastased kogusummad järk-järgult suurenevad, on pärast 2015. aastat makstavate üleminekutoetuste aluseks Euroopa Komisjoni otsusega heaks kiidetud toetatavate sektorite loetelu, toetusõiguslikkuse nõuded ja summad 2013. aasta kohta (Euroopa Komisjoni 25. aprilli 2014. aasta rakendusotsus, millega kiidetakse heaks 2013. aastal Eestis riikliku üleminekutoetuse maksmine, C(2013) 2278 *final*). Reformi järel on aastaks 2020 ette nähtud üleminekutoetuse summade järk-järguline vähenemine kuni 50%-ni 2013. aasta toetussummast.

Üleminekutoetuste kogueelarve peab vastama 2013. aasta toetussumma ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013 artikli 37 lõikes 4 toodud protsendi alusel arvestatud summale. Nimelt on üleminekutoetusi võimalik 2013. aasta eelarvega võrreldes maksta 2015. aastal 75%, 2016. aastal 70%, 2017. aastal 65%, 2018. aastal 60%, 2019. aastal 55% ja 2020. aastal 50%. Võimalus üleminekutoetusi maksta tekib juhul, kui selleks eraldatakse vahendeid riigieelarvest. Üleminekutoetuste andmisega seonduvad põhimõtted selles määruses võrreldes 2013. aastani kehtinud määruses sätestatuga ei muutu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna põllumajanduse otsetoetuste büroo peaspetsialist Ragni Koitmaa (625 6146; ragni.koitmaa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Mari-Liis Kivipõld (625 6283; mari-liis.kivipold@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeliliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165; leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 11 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Üleminekutoetuse rakendamise põhimõtted on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr

1307/2013 artiklis 37, mille kohaselt tuleb üleminekutoetusi anda samadel tingimustel, millest Eesti Euroopa Komisjoni teavitas, ning mille Euroopa Komisjon ka 2013. aastaks heaks kiitis. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 24 lõike 1 alusel kehtestab maaeluminister eraldi määrusega need üleminekutoetuse liigid, mida on võimalik eelarveaastal taotleda. Sama paragrahvi lõike 1 alusel eelarveaastal antavateks üleminekutoetusteks ettenähtud vahendite jaotuse toetuse liikide kaupa otsustab maaeluminister käskkirjaga. Selle käskkirjaga otsustatakse eelarved eraldi kõikide üleminekutoetuste kohta, mida asjaomasel eelarveaastal on võimalik taotleda.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse saamise üldised nõuded.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt võib põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetust taotleda füüsiline või juriidiline isik või juriidilise isiku staatusega isikute ühendus, kes tegeleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013 artikli 4 lõike 1 punktis c nimetatud põllumajandusliku tegevusega põllumajanduslikus majapidamises (edaspidi *taotleja*). Põllumajanduslikuks tegevuseks määruse (EL) nr 1307/2013 alusel loetakse põllumajandustoodete kasvatamine või tootmine, sealhulgas saagikoristus, lüpsikarja pidamine, põllumajandusloomade aretamine ja pidamine või põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras ilma tavapärasest erinevaid põllumajandusmeetodeid või -masinaid vajava ettevalmistava tegevuseta.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt on põllumajanduslik majapidamine selle määruse tähenduses kõik põllumajandustootja poolt juhitud Eestis asuvad põllumajanduslikud tootmisüksused, kus on vähemalt:

- 1) üks hektar põllumajandusmaad, mis on taotluse esitamise aastal ühtse pindalatoetuse (edaspidi *ÜPT*) taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud või mille olemasolu tõendab taotleja muul viisil, või
- 2) ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomi, keda põllumajandusloomade registri andmete alusel kasvatatakse taotluse esitamise aasta 2. mai seisuga või kelle olemasolu tõendab taotleja muul viisil.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, et lõike 2 punktis 1 nimetatud põllumajandusmaa, mille kohta ei ole taotleja ÜPT-d saanud, peab olema hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimeestiku ulatusliku leviku ning võimaldavad seda maad järgmisel kasvuperioodil kasutusele võtta põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks ilma lisakuludeta. Ebasoovitavateks taimedeks loetakse eelkõige takjad, ohakad, pujud, putked ja puittaimed. Nimetatud taimede ulatuslik levik võib soodustada maa põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist.

Kohalikele normidele vastavad agrotehnilised võtted tähendavad eelkõige põllumajanduskultuurile kohast külvinormi, mis loob aluse, et põld ei umbrohtuks. Põllukultuuri kasvatamise korral loetakse põld umbrohtunuks, kui umbrohtumuse määr ületab 30%. Puuvilja- ja marjaaedade võraalused ja reavahed peavad olema hooldatud. Lisaks on agrotehniliste võtete all silmas peetud mullaharimist, taimekaitset, väetamist, külvi ettevalmistamist, külvi, saagi koristamist ja säilitamist. Nende võtete kasutamisel tuleb lähtuda põllumajanduskultuuri iseärasustest. Lisakulude all on mõeldud kulusid, mis ületavad tavapärase agrotehniliste võtete rakendamise korral tehtavaid kulusid. Näitena võib tuua võsa, põõsaste ja puude lõikamiseks tehtavad kulud.

Lõiget kohaldatakse sellistel juhtudel, kui taotlejal ei ole põllumajandusloomade registris ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomi, kuid põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris on vähemalt üks hektar põllumajandusmaad, mille kohta taotleja ei ole ÜPT-d saanud, või kui taotlejal on vähemalt üks hektar põllumajandusmaad, mis ei ole

registrisse kantud. Sellise põllumajandusmaa puhul peavad olema täidetud lõikes 3 sätestatud nõuded. Ka siis, kui kohapeal tehakse kindlaks vähemalt ühe hektari põllumajandusmaa olemasolu, peab see põllumajandusmaa vastama eespool kirjeldatud nõuetele. Seega kohaldatakse käesolevat lõiget nii sellise põllumajandusmaa suhtes, mille kohta ei ole taotleja ÜPT-d saanud, kui ka põllumajandusmaa suhtes, mis ei ole põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud, kuid mida on võimalik kindlaks määrata kohapealse kontrolli käigus.

Eelnõu § 2 lõike 4 kohaselt on lõike 2 punktis 2 nimetatud põllumajandusloomade loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid esitatud maaeluministri 16. veebruari 2017. a määruse nr 17 „Loomakasvatuse ülemikutoetus“ lisas. Loomühikute arvestamisel võetakse arvesse eeskätt need loomad, kes on registreeritud põllumajandusloomade registris, st hobused, kitsed, sead, lambad ja veised. Juhul, kui taotleja peab põllumajandusloomi, kes ei ole registreeritud põllumajandusloomade registris, peab taotleja nende loomade pidamist tõendama muul viisil.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013 artikli 37 kohaselt peab üleminekutoetusi andma samadel tingimustel nagu neid anti 2013. aastal, mistõttu on käesoleva määrusega põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse saamiseks kehtestatud samad nõuded, mis kehtisid varasematel aastatel (2010–2013) üleminekutoetuste puhul. Kuna põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuste nõuded on kehtestatud toetusõiguste omamise alusel, mis põhinevad ajaloolistel referentsidel, ning põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega tegelemise kaudu, siis on ka alates 2017. aastast kehtivate nõuete puhul oluline, et need oleksid samad nagu 2013. aastal antud üleminekutoetuste saamise nõuded.

2013. aastal lähtuti põllumajandusliku tegevuse mõiste sisustamisel kehtivast õigusest, see tähendab, et põllumajandusliku tegevuse mõiste oli varem kehtinud üleminekutoetuste puhul määratletud nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks, muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003, alusel. Samuti oli põllumajandusliku majapidamise mõiste määratletud nõukogu määruses (EÜ) nr 73/2009, kuid seda mõistet oli lisaks täpsustatud riigisisestes õigusaktides.

Kuna üleminekutoetusi tuleb anda samadel tingimustel, mis kehtisid 2013. aastal, siis lähtutakse 2017. aastast antavate üleminekutoetuste puhul põllumajandusliku tegevuse mõiste sisustamisel kehtivast õigusest, võttes aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1307/2013 antud mõiste. Ka põllumajandusliku majapidamise mõiste puhul lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EÜ) nr 1307/2013. Sarnaselt 2013. aastal kehtinud nõuetele on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013 põllumajandusliku majapidamise mõistet täpsustatud käesolevas määruses vähemalt ühe hektari põllumajandusmaa või ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomade olemasolu nõudega. Kui Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) ei tuvasta ühegi registri andmete alusel, et taotlejal on vähemalt üks hektar põllumajandusmaad või vähemalt ühele loomühikule vastaval arvul põllumajandusloomi, siis kontrollib *PRIA* vajaduse korral seda taotlejat kohapeal.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse põllumajandusliku majapidamise üleandmine.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.7.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatut.

Sama paragrahvi lõige 2 sätestab põllumajandusliku majapidamise üleandmise ajavahemiku. Põllumajandusliku majapidamise üleandmise kord on kehtestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklis 8, kuid liikmesriigil on sama artikli lõike 3 punkti a kohaselt siiski kohustus kehtestada üleandmise ajavahemik, milleks on taotluse esitamise aasta 22. mai kuni 1. september. Nimetatud ajavahemik on kehtestatud selleks, et võimaldada toetuse maksmist kogu majapidamise üle võtnud isikule. Põllumajandusliku majapidamise üle võtnud isik võib selle ajavahemiku jooksul esitada PRIA-le majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotleda toetuse maksmist.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes tuleb Eestil rakendada otsekohalduva määruse 809/2014 asjakohaseid sätteid ning maaeluministri määrusega on võimalik kehtestada vaid ajavahemik, mille jooksul tuleb ettevõtte üle anda ja esitada seda tõendavad dokumendid, kui ülevõtja soovib esialgse taotleja asemel toetust saada.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetuse ühikumäär.

Paragrahvi kohaselt otsustab PRIA ELÜPS-i § 31 lõike 2 alusel põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse ühikumäära ja heinaseemne üleminekutoetuse ühikumäära taotluse esitamise aasta 1. detsembriks. PRIA arvutab ühikumäära, võttes aluseks mõlema toetuse eelarve ning mõlema toetuse kindlaksmääratud täiendava otsetoetuse toetusõigused.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse nõuded põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse taotleja kohta.

Paragrahvi kohaselt võib põllumajanduskultuuri üleminekutoetust taotleda taotleja, kes taotleb ÜPT-d ja kellele on määratud või kes omab taotluse esitamise aasta 15. juuni seisuga ELÜPS-i § 26 lõike 1 kohast põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigust.

2007. aastani maksti toetust asjaomasel aastal kasvatatud loomade arvu või põllumajanduskultuuri kasvupinna hektarite alusel, kuid alates toetuste lahtisidumisest taotlemise aasta tootmiskohustusest on sellega kaasnenud stabiilsus ja kindlus taotlejale makstava toetuse osas. 2007. aastast on sarnaselt 15 EL liikmesriigis rakendatavate otsetoetustega rakendatud täiendavaid otsetoetusi tootmiskohustusega sidumata toetusena, st toetusõigus on seotud ajalooliste tootmismahutudega ehk varasematel taotlusperioodidel põllumajandusministri asjaomase aasta määrustes sätestatud korras kindlaksmääratud toetusõiguslike hektaritega või loomadega ehk ühikutega. Lähtudes kindlaksmääratud ühikute arvust, määras PRIA isikutele täiendava otsetoetuse toetusõigused, võttes aluseks põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri andmed 2009. aasta 1. juuli seisuga, ning avaldas need oma veebilehel.

Eelnevast tulenevalt saavad põllumajanduskultuuri üleminekutoetust taotleda põllumajandustootjad, kellel on põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris järgmised täiendavate otsetoetuste toetusõigused:

- 1) põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigus, mille määramise aluseks on 2006. aastal põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus PRIA poolt kindlaks määratud nende põllukultuuride hektarite arv, millel kasvatati nõukogu määruse (EÜ) nr 1782/2003 artiklis 141 ja IX lisas nimetatud põllukultuuri;
- 2) põllukultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigus, mille määramise aluseks on 2008. aastal põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus PRIA poolt kindlaks määratud hektarite arv.

Toetusõigused on määratud aastal 2010 ning neid nimetatakse täiendava otsetoetuse toetusõigusteks. ELÜPS-i § 27 kohaselt on toetusõigust võimalik omandada ka võõrandamise ja pärimise teel. Põllumajandustootjatele määratud ja nende omandatud toetusõigused on avaldatud PRIA veebilehel ning need kehtivad aastani 2020 ehk seni, kuni kehtib võimalus üleminekutoetusi maksta.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse nõuded heinaseemne üleminekutoetuse taotleja kohta.

Paragrahvi kohaselt võib heinaseemne üleminekutoetust taotleda taotleja, kellele on taotluse esitamise aasta 15. juuni seisuga määratud või kes omab ELÜPS-i § 26 lõike 1 kohast heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõigust. Heinaseemne üleminekutoetust saavad taotleda põllumajandustootjad, kellel on põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri andmete kohaselt heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõigus, mille määramise aluseks on 2006. aastal põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse menetlemise käigus PRIA poolt kindlaks määratud ja Taimetoodangu Inspektsiooni poolt põldtunnustatud heinaseemne põldude hektarite arv.

Heinaseemneks loetakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1782/2003 XI lisa punktides 3 ja 4 nimetatud seemned, välja arvatud hariliku herne (*Pisum sativum* L. (*partim*)) ja põldoa (*Vicia faba* L. (*partim*)) seeme. Toetusõigused on määratud aastal 2010 ning neid nimetatakse täiendava otsetoetuse toetusõigusteks. ELÜPS-i § 27 kohaselt on heinaseemne üleminekutoetuse toetusõigust võimalik omandada pärimise, kuid mitte võõrandamise teel. Põllumajandustootjatele määratud ja nende omandatud toetusõigused on avaldatud PRIA veebilehel ning need kehtivad aastani 2020 ehk seni, kuni kehtib võimalus üleminekutoetusi maksta.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse taotlemine.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse taotlemine. Põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse taotlemise ajavahemik on 2. maist 21. maini. Toetuse taotlemiseks esitatakse PRIA-le maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ lisas 1 toodud vormi kohane taotlus, milles taotleja märgib, et taotleb põllumajanduskultuuri või heinaseemne üleminekutoetust.

Kuna põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse saamise üheks nõudeks on ühtse pindalatoetuse taotlemine, siis märgib taotleja taotlusel, et taotleb ÜPT-d, ning täidab nõuetele vastavuse vormi ja põldude loetelu, kuhu märgib andmed kogu põllumajandusmaa kohta, mida tal on õigus kasutada, sealhulgas andmed püsirohumaa ja kasvatatavate põllumajanduskultuuride kohta.

Lisaks eelnevale tuleb ühtse pindalatoetuse taotlemise korral esitada põllumassiivi kaart, millel on märgitud taotluse lisas toodud kasvatatavate põllumajanduskultuuride ning püsirohumaa põldude numbrid ja põldude piirid. Juhul kui taotleja kasutuses olev põllumajandusmaa ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, tuleb esitada ka katastri kaart või muu kaardimaterjal, millele on märgitud taotluse lisas toodud kasvatatavate põllumajanduskultuuride ning püsirohumaade põldude numbrid, piirid ja katastritunnused.

Eelnõu § 7 lõige 2 sätestab, et taotlus ei pea vastama lõikes 1 osutatud määruses sätestatud vorminõuetele, kui see esitatakse elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu ning sisaldab kõiki andmeid, mis on ette nähtud lõikes 1 osutatud määruses sätestatud vorminõuetes. Seega võib taotluse esitada nii elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu kui ka paber kandjal PRIA piirkondlikes büroodes.

Eelnõu § 7 lõige 3 sätestab, et juhul, kui põllumajanduskultuuri või heinaseemne üleminekutoetuse taotleja on omandanud toetusõiguse ELÜPS-i § 27 kohaselt, tuleb hiljemalt koos toetuse taotlusega esitada põllumajandusministri 20. veebruari 2015. a määruse nr 19 „Täiendava otsetoetuse toetusõiguse üleandmisest teavitamise kord“ lisas toodud toetusõiguste üleandmise teade. Toetusõiguse üleandmise vorm on kehtestatud eelnimetatud määruse lisas.

ELÜPS-i § 27 kohaselt on põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigust võimalik omandada nii võõrandamise kui ka pärimise teel, kuid heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõigust on võimalik omandada ainult pärimise teel. Paragrahv 27 lõike 3 kohaselt peab täiendava otsetoetuse toetusõigust pärima õigustatud isik esitama PRIA-le ka pärimist tõendavad dokumendid hiljemalt koos asjakohase üleminekutoetuse taotlusega.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse ja heinaseemne üleminekutoetuse suuruse arvutamine.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse üleminekutoetuse arvutamise alused tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 37 lõikest 3, mis sätestab, et üleminekutoetuse andmise tingimused peavad olema samad, mis olid 2013. aastal. Sel ajal kehtinud nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 kohaselt oli liikmesriigil õigus kehtestada täiendava otsetoetuse vähendamise ja taotluse rahuldamata jätmise kord, mille põhimõtted on sarnased asjakohaste EL-i toetuste puhul rakendatavate põhimõtetega. Kuna üleminekutoetusi rahastatakse Eesti riigieelarve vahenditest, kehtestatakse eelnevalt tulenevalt asjakohased alused ministri määrusega.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt võrreldakse põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse summa arvutamisel taotleja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 26 lõike 1 kohaste põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguste, ehk taotlejale 2010. aastal PRIA poolt kindlaks määratud põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguste arve taotluse esitamise aastal ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvuga. Kui taotlejal on mõlemad, nii 2006. kui ka 2008. aasta põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused, siis võrreldakse ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvu eraldi kummagi aasta toetusõiguste arvuga. Põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse summa arvutamisel aluseks võetavate arvude kujunemist näitlikustab alljärgnev tabel:

Näite nr	2006. a kindlaks määratud toetusõigused	2008. a kindlaks määratud toetusõigused	Taotluse esitamise aasta ÜPT hektarite arv	Toetussumma arvutamisel aluseks võetav hektarite arv
1.	7	8	10	15 (7+8)
2.	15	13	10	20 (10+10)*
3.	15	8	10	18 (10+8)*
4.	10	9	0	Toetust ei maksta

* Kuna toetust ei maksta suurema hektarite arvu alusel, kui taotluse esitamise aastal ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arv, siis võetakse toetussumma arvutamisel aluseks näite 2 puhul 2006. a ja 2008. a. kindlaks määratud toetusõiguste puhul 10 hektarit, mitte 15 ega 13. Kolmanda näite puhul võetakse aluseks 2006. a kindlaks määratud toetusõiguste puhul 10 hektarit, mitte 15.

Eelnõu § 8 lõike 2 kohaselt arvutatakse põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse summa PRIA poolt 2010. aastal kindlaks määratud põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguse arvu alusel, kui PRIA teeb taotluse esitamise aastal ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks, et taotleja toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arv on 2010. aastal kindlaks määratud põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguse arvuga võrdne või sellest suurem. Näiteks kui 2008. aastal tehti põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks, et taotleja toetusõiguste arv on 10 (ehk 2008. aastal määrati kindlaks, et taotlejal on 10 hektarit toetusõiguslikku põllumajandusmaad) ja 2017. aastal tehakse ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks, et taotlejal on 12 hektarit toetusõiguslikku põllumajandusmaad, siis makstakse taotlejale põllumajanduskultuuri üleminekutoetust 10 toetusõiguse alusel.

Olukorda, kus taotlejal on mõlemad, nii 2006. kui ka 2008. aasta põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused, illustreerib ülaltoodud tabeli 1. näide. Paragrahv 8 lõike 1

kohaselt võrreldakse 2006. ja 2008. aasta toetusõiguste arve eraldi taotluse esitamise aastal ühtse pindalatoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvuga. Seega on taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 suurem nii 2006. aastal kindlaks määratud 7 toetusõigusest kui ka 2008. aastal kindlaks määratud 8 toetusõigusest ning toetussumma arvutamise aluseks võetakse mõlema eelnimetatud toetusõiguse arv.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt arvutatakse põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse summa taotleja ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvu alusel, kui PRIA teeb ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks, et ÜPT toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arv on väiksem 2010. aastal kindlaks määratud põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõiguse arvust. Näiteks kui 2008. aastal tehti põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks, et taotleja toetusõiguste arv on 10 (ehk 2008. aastal määrati kindlaks, et taotlejal on 10 hektarit toetusõiguslikku põllumajandusmaad) ja 2017. aastal tehakse ÜPT taotluse menetlemise käigus kindlaks, et taotlejal on 8 hektarit toetusõiguslikku põllumajandusmaad, siis makstakse taotlejale põllumajanduskultuuri üleminekutoetust 8 hektari kohta.

Olukorda, kus taotlejal on mõlemad, nii 2006. kui ka 2008. aasta põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused, illustreerib ülaltoodud tabeli 2. näide. Paragrahv 8 lõike 1 kohaselt võrreldakse 2006. ja 2008. aasta toetusõiguste arve eraldi taotluse esitamise aastal ühtse pindalatoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvuga. Seega on taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 väiksem nii 2006. aastal kindlaks määratud 15 toetusõigusest kui ka 2008. aastal kindlaks määratud 13 toetusõigusest ning toetussumma arvutamise aluseks võetakse kummagi eelnimetatud toetusõiguse arvu asemel taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv, seega $10 + 10$ mitte $13 + 15$.

Olukorda, kus taotlejal on mõlemad, nii 2006. kui ka 2008. aasta põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigused, kuid taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv on ühe varasema aasta toetusõiguse arvust suurem ja teisest väiksem, illustreerib ülaltoodud tabeli 3. näide. Paragrahv 8 lõike 1 kohaselt võrreldakse 2006. ja 2008. aasta toetusõiguste arve eraldi taotluse esitamise aastal ühtse pindalatoetuse taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõigusliku põllumajandusmaa hektarite arvuga. Seega on taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 väiksem 2006. aastal kindlaks määratud toetusõiguse arvust 15, kuid suurem 2008. aastal kindlaks määratud toetusõiguse arvust 8 ning toetussumma arvutatakse nii lõikes 2 kui ka lõikes 3 sätestatu kohaselt. Kuna taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 on väiksem 2006. aastal kindlaks määratud toetusõiguse arvust 15, tuleb § 8 lõike 3 kohaselt toetussumma arvutamise aluseks võtta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10. Kuna taotluse esitamise aasta ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 on suurem 2008. aastal kindlaks määratud toetusõiguse arvust 8, tuleb § 8 lõike 2 kohaselt toetussumma arvutamise aluseks võtta 2008. aastal kindlaks määratud toetusõiguse arv 8. Seega võetakse toetussumma arvutamise aluseks ÜPT toetusõiguslike hektarite arv 10 kui ka toetusõiguse arv 8.

Tabelis esitatud 4. näite puhul on tegemist olukorraga, kus tehakse kindlaks, et taotluse esitamise aastal ei ole taotlejal ühtegi hektarit ÜPT toetusõiguslikku põllumajandusmaad. Sellisel juhul ei ole põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse saamise tingimused täidetud ja isiku taotlus jäetakse rahuldamata ning toetust ei maksta. Kui aga isik taotleb ÜPT-d näiteks 100 hektari põllumajandusmaa kohta, kuid taotluse menetlemise käigus teeb PRIA kindlaks, et tal on tegelikult ainult 10 hektarit ÜPT toetusõiguslikku põllumajandusmaad, siis jäetakse tema ÜPT taotlus rahuldamata, kuid põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse puhul võetakse need 10 hektarit siiski arvesse ja põllumajanduskultuuri üleminekutoetus arvutatakse § 8 lõigetes 1–3 sätestatud reeglite kohaselt.

Eelnõu § 8 lõikes 4 sätestatakse, et heinaseemne üleminekutoetuse summa arvutatakse taotlejale PRIA poolt 2010. aastal kindlaks määratud heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõiguste arvu alusel. Taotleja saab heinaseemne üleminekutoetust vastavalt PRIA poolt 2010. aastal kindlaks määratud heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõiguste arvule.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse kontrollimine.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt vaatab PRIA § 7 lõikes 1 nimetatud taotluse läbi ning kontrollib nendes esitatud andmete õigsust ja taotleja vastavust nõuetele. Põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse taotlemise puhul kontrollib PRIA, kas taotleja taotleb ÜPT-d ning kas taotleja omab 15. juuni seisuga põllumajanduskultuuri täiendava otsetoetuse toetusõigust. Heinaseemne üleminekutoetuse puhul kontrollib PRIA, kas taotleja omab 15. juuni seisuga heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõigust. Mõlema toetuse puhul kontrollitakse seda, kas taotleja tegeleb põllumajandusega põllumajanduslikus majapidamises, tehes seejuures kindlaks, kas taotleja põllumajandusliku majapidamise puhul on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- 1) taotleja kasvatab põllumajandusloomade registri andmete alusel taotluse esitamise aasta 2. mai seisuga ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomi või tõendab põllumajandusloomade olemasolu muul viisil;
- 2) taotleja kasutuses on taotluse esitamise aastal vähemalt üks hektar põllumajandusmaad, mis on kindlaks määratud ühtse pindalatoetuse taotluse menetlemise käigus.

Juhul, kui kontrolli tulemusena ei selgu, kas taotleja tegutseb põllumajandusliku tegevusega põllumajanduslikus majapidamises, kontrollib PRIA taotlejat vajadusel kohapeal.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt teeb taotleja lõikes 1 nimetatud asutusele teatavaks kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt otsustab PRIA põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise taotluse esitamise aasta 10. detsembris.

Eelnõu § 10 lõike 2 kohaselt teeb PRIA põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse ELÜPS-i §-s 30 sätestatud alusel. Nimetatud sätte alusel ei ole toetust võimalik maksta taotlejale, kes ei tegele põllumajandusliku tegevusega või kes ei oma täiendava otsetoetuse toetusõigust või kelle taotluses esitatud või taotluse menetlemise käigus kindlaks määratud põllumajandusmaa pindala on väiksem toetuse saamiseks vajalikust põllumajandusmaa pindalast või kes on tahtlikult esitanud valeandmeid. Samuti ei saa taotlust rahuldada juhul, kui taotleja ei võimalda teha oma põllumajanduslikus majapidamises kohepealset kontrolli, mis on vajalik selleks, et teha kindlaks taotleja vastavus toetuse saamise nõuetele, või juhul, kui taotleja ei vasta õigusaktides sätestatud muudele toetuse saamise nõuetele.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetuse maksmine.

Paragrahvi 11 alusel makstakse põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetus välja taotluse esitamise aastale järgneva aasta 30. juuniks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise

põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670). Eesti teavitab Euroopa Komisjoni 2013. aastal rakendatavatest riiklikest üleminekutoetustest 2012. aastal ning 2017. aastal antakse üleminekutoetusi samadel tingimustel, millest teavitati Euroopa Komisjoni 2013. aastal.

Lisaks juhinduti komisjoni 25. aprilli 2013. a rakendusotsusest, millega kiidetakse heaks 2013. aastal Eesti riikliku üleminekutoetuse maksmine C(2013) 2278.

4. Määruse mõjud

Eesti Euroopa Liiduga liitumise lepingu kohaselt võis aastatel 2004–2012 anda Eesti põllumajandustootjatele Eesti riigieelarve vahenditest täiendavaid otsetoetusi erinevate tootmissektorite toetamiseks. Alates 2013. aastast on täiendavate otsetoetuste asemel üleminekutoetused, mida oli nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 kohaselt võimalik anda samadel tingimustel nagu täiendavaid otsetoetusi.

Aastatel 2015–2020 on üleminekutoetusi võimalik anda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 37 kohaselt. Kuna riigieelarvest aastatel 2014–2016 üleminekutoetusteks rahalisi vahendeid ei eraldatud, siis nendel aastatel üleminekutoetusi ei antud. Aastatel 2015–2020 on üleminekutoetusi võimalik anda kümnel Euroopa Liidu liikmesriigil ning nendest viiel on õigus anda üleminekutoetusi piimasektori toetamiseks. 2017. aasta riigieelarves on eraldatud vahendid üleminekutoetuste jaoks ja neid on võimalik anda samadel tingimustel, mis kehtisid 2013. aastal.

PRIA 2016. aasta andmete ja 2013. aasta komisjoni rakendusotsuse (2013) 2278 final 25.04.2013 põhjal on alljärgnevas tabelis 1 toodud meetmete kaupa kehtivate toetusõiguste omanike arv, toetusõiguste arv, lubatud maksimaalne eelarve, 2017. aasta toetuse eelarve ja hinnanguline ühikumäär.

Tabel 1. 2017. aasta üleminekutoetuste andmed

	Toetus-õiguste omanike arv	Toetus-õiguste arv	2013. aastal lubatud maksimaalne eelarve, €	2017. aasta toetuse eelarve, €*	2017. aasta hinnanguline ühikumäär, €
Põllumajanduskultuuri üleminekutoetus (2006)	6909	356 552	9 263 000	6 005 911	7,96
Põllumajanduskultuuri üleminekutoetus (2008)	6600	398 357			
Heinaseemne üleminekutoetus	54	1424	25 000	16 209	11,38
Üleminekutoetuste eelarve kokku:	x	x	30 685 000	19 900 000	x

* Maksimaalne lubatud eelarve (65% 2013. aasta tasemest) on 19 945 250 eurot, riigieelarvest eraldatud summa on 19 900 000 eurot, mistõttu on vähendatud tootmisest lahtiseotud toetuste eelarveid proportsionaalselt ning tootmisega seotud toetuste eelarved on maksimaalsel tasemel, tabelis ümardatud täisarvuni

Põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse toetusõigusi määrati 2006. (PTO) ja 2008. aasta (PTO2) põllumajanduskultuuride täiendava otsetoetuse taotluste menetlemise käigus kindlaks määratud hektarite alusel. PTO toetusõigusi on määratud 6909 isikule kokku 356 552. PTO toetusõiguste omanikest 4201 taotles 2016. aastal ÜPT-d ja neile kuulub 86% kogu PTO toetusõigustest. Ülejäänud 14% PTO toetusõigustest kuulub isikutele (2708 isikut), kes 2016. aastal ei taotlenud ÜPT-d. PTO2 toetusõigusi on määratud 6600 isikule kokku 398 358. PTO2 toetusõiguste omanikest 4342 taotles 2016. aastal ÜPT-d ja neile kuulub 88% kogu PTO2 toetusõigustest. Ülejäänud 12% PTO2 toetusõigustest kuulub isikutele (2258 isikut), kes 2016. aastal ei taotlenud ÜPT-d.

Alljärgnevast tabelist selgub, et 75% PTO ja PTO2 toetusõigustest kuulub isikutele, kes taotlesid 2016. aastal ÜPT-d. Ülejäänud 25% PTO ja PTO2 toetusõigusi (kokku 168 196) kuulub isikutele, kes ei taotlenud 2016. aastal ÜPT-d (3240 isikut) või kelle ÜPT taotluste menetlemise käigus kindlaks määratud toetusõiguslike hektarite arv oli väiksem kui PTO või PTO2 toetusõiguste arv (823 isikut).

Tabel 2. Põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse toetusõiguste omanike 2016. aasta ÜPT-d taotletud põllumajandusmaa hektarite arvu võrdlus PTO ja PTO2 toetusõiguste arvuga

	ÜPT ha	PTO toetusõigused	PTO2 toetusõigused	Hinnangulised kasutamata toetusõigused
ei taotle ÜPT 2016		49 018	47 443	96 461
Taotletud ÜPT ha > PTO	15 467	4 027		
Taotletud ÜPT ha > PTO ja PTO2	541 532	237 019	268 937	
Taotletud ÜPT ha > PTO2	46 519		10 025	
Taotletud ÜPT ha < PTO	7 029	10 227	5 173	3 198
Taotletud ÜPT ha < PTO või PTO2	24 680	44 146	46 522	41 309
Taotletud ÜPT ha < PTO2	16 998	12 116	20 258	3 260
Kokku	652 226	356 552	398 358	144 227

Heinaseemne üleminekutoetuse (SEL) toetusõigusi on määratud 54 isikule kokku 1425. SEL toetusõiguste omanikest 40 taotles 2016. aastal ÜPT-d ja neile kuulub 81% kogu SEL toetusõigustest. Ülejäänud 19% SEL toetusõigustest kuulub isikutele (14 isikut), kes 2016. aastal ÜPT-d ei taotlenud.

Kokkuvõtvalt, kuna tootmisest lahtiseotud pindalapõhised üleminekutoetused on jätkuvalt seotud põllumajandusliku tegevusega, siis võib asjaomase üleminekutoetuse ühikumäär suurene da taotluse esitamata jätnud toetusõiguste omanike arvelt ning toetus on endiselt suunatud põllumajandusliku tegevusega tegelevatele isikutele. Samas loomakasvatuse toetusõigustel põhinevate üleminekutoetuste ühikumäär võib küll suurene da, kui osa toetusõiguste omanikke ei esita taotlust, kuid 15% sellest summast makstakse ÜPT taotlejatele, kes loomakasvatusektoris enam ei tegutse (kogu toetuste eelarvest moodustab see 9%). Piima, veise ja ute üleminekutoetuse toetusõigusi omavate isikute hulgas on ka neid, kes 2016. aastal ÜPT-d ei taotlenud, kuid kes kasvatavad põllumajandusloomade registri andmete kohaselt põllumajandusloomi (0,2%, 0,1% ja 0,2% asjaomastest toetusõigustest). Ka neil isikutel on ühele loomühikule vastaval hulgal põllumajandusloomade olemasolu korral võimalik asjaomaste toetusõiguste alusel üleminekutoetust taotle da.

5. Määruse rakendamise ga seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Üleminekutoetusi makstakse riigieelarves planeeritud vahenditest. Toetuste menetlemiseks on planeeritud vahendid PRIA eelarvest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 37 lõike 4 alusel on 2017. aastal võimalik kõikide üleminekutoetuste kohta kokku maksta 65% 2013. aastal kehtestatud üleminekutoetuste summast. Üleminekutoetuste eelarve 2017. aastal on kokku 19 900 000 eurot, millest põllumajanduskultuuri üleminekutoetuse eelarve on 6 005 911 eurot ja heinaseemne üleminekutoetuse eelarve on 16 209 eurot.

Tabel 3. Maksimaalsed lubatud üleminekutoetuste summad aastateks 2018–2020

	Maksimaalne eelarve eurodes 2013	2017	2018	2019	2020
	100%	65%	60%	55%	50%
Üleminekutoetused kokku	30 685 000	19 945 250	18 411 000	16 876 750	15 342 500

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamise käigus küsiti arvamusi ja ettepanekuid PRIA-lt.

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostamiseks Rahandusministeeriumile. Rahandusministeerium koostab eelnõu märkusteta.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler